

13.8x35.37	1	עמוד 11	הארץ - כותרת	13/05/2020	72983666-7
------------	---	---------	--------------	------------	------------

מאגנס - הוצאת ספרי - 25910

הגיע הזמן לשרה לענייני משפחה

שרון גבע

התפקיד החסר

הדיווחים על אלימות בבתים מתרבים, אך גנץ ונתניהו לא מצאו מקום למשרד לענייני משפחה שרון גבע / עמוד 11

1 סוף פברואר 1949, לאחר שהטיל הנשיא חיים ויצמן על דוד בן-גוריון את הקמת הממשלה, פנו חברות האיגוד לשיווי זכויות נשים בישראל לבן-גוריון בהצעה להקים משרד לענייני בית ומשפחה, שבראשו תעמוד שרה. היה זה כחודש אחרי הבחירות לא-סיפה המכוננת, שהיתה לכנסת, כאשר מציאות חייהן של נשים בישראל היתה תלויה בין ההבטחה לשוויון לפי הכרות העצמאות לבין מימושו. חברות האיגוד, ובראשן עו"ד תהילה מטמון, ראו בכינונה של ממשלת ישראל הראשונה (עד אז היתה ממשלה זמנית) הזד-מנות לעגן את מקומם של הבית והמשפחה בסדרי השלטון הנבחרים, ובתוך כך בסדר היום הישראלי. בעיצומו של המו"מ לחלוקת התיקים הן ביקשו להביא בחשבון הקמת משרד שיטפל "בעניינים שאולי אינם עומדים ברומו של עולם הפוליטיקה, אבל פתרונם הנאות עלול להוסיף משקל רב ערך ליציבות המדינה ולרווחת ושלוות אזרחיה".

בתזכיר לבן-גוריון הגדירו חברות האיגוד שלושה תחומים שבהם יטפל משרד כזה: "בבעיות האשה, המשפחה והבית; בפיקוח על מו"סדות הממשלה שימלאו חובתם כלפי האשה בהתאם לחוקה והו"כיות המגיעות לה; בעיבוד הצעות לחוקים ותיקונים בחוק להשגת שוויון בין האשה לגבר בחיים הציבוריים בכלל וכמשפחה בפרט". יציבות הבית, ציינו, היא ערוכה ליציבות החברה, ולאור הייעוד של נשים בישראל – האימהות – הן מהוות עמוד תווך בו. המשרד "יטפל בתקנות להטבת מצב המשפחה בכלל והאשה בתוך המשפחה כה דור העתיד בפרט". לשם כך, הוא "יחקור במצב הנישואין והגירושין, במקורות הסכסוכים הפנימיים המפוצצים את המשפחה והופכים את אבריה הצריכים להוות יסוד לאומה, לאברים מדו-דללים בחברה הנופלים למעמסה על המדינה והציבור". באחריות המשרד תהיה, בין היתר, תמיכה במשפחות שבראשן עומדת אשה בלבד, לרבות עגונות.

ב-1949 ביקשו נשים להקים בממשלה הראשונה משרד לענייני בית ומשפחה בראשות אשה, אך סורבו. הצעתן אקטואלית מתמיד

כדי לשווק לבן-גוריון את היוזמה הן קבעו שהמשרד לענייני בית ומשפחה ייקח חלק פעיל בפרויקט כור ההיתוך. בה בעת הן חתרו לעמוד על משמר קיומה של ההבטחה לשוויון. לנוכח גלי העלייה הצפויים, כתבו, "יש צורך במשרד ממשלתי אחד אשר ירכז בידיו את כל הבעיות שחשיבותן פעוטה כשהן נדחקות לקרן וויתן בכל [משרד ומשרד], אבל ערכן יהיה רב ליצירת עם אחיד וממוזג כש-תמצאנה בכפיפה אחת למרותה של יד מארגנת ונבונה". במיוחד הן הדגישו את חשיבות הטיפול בעולות מארצות המזרח וכן בנשים ערביות, לשם "שיפור מצבן ותנאי חייהן בתוך המשפחה ומחוצה לה", ובכך להפוך אותן "מאלמנט נחשל העומד כרגיל תחת השפעת כוחות השחור – מתנגדי הקדמה ומהווה תמיד אבן גנף בדרך התפתחותו של העם לכוח פורה, יוצר ומתקדם". על משרד כזה תורפקד אשה, ולא גבר, "הואיל והדברים קרובים ללכה".

זו לא היתה יוזמה בעלמא, ולא הצעה כלתי סבירה. בפנייתן לבן-גוריון ציינו חברות האיגוד, ש"מיניסטריונים כאלה כבר הוקמו ככמה ארצות נאורות בעולם". התזכיר פורסם בכיטאון האיגוד, "האשה במדינה", ולצדו סקירה בנושא נשים בתפקידי שר במדינות שונות באירופה, כמו שרת חוץ, שרת דואר וטלגרף, שרת סעד, שרת בריאות וגם שרה לענייני בית ומשפחה. במאמר המערכת צוין, שבממשלת ישראל הראשונה עתידה להיכלל רק אשה אחת, גולדה מאירסון (מאיר).

ההצעה נדחתה על הסף. במכתב, שנשא באופן סמלי את התאריך 8 במארכס, יום האשה הבינלאומי, השיב בן-גוריון כי "השאלות שעוררתן בתזכיר המצורף הובאו בחשבון בעת סידורי הממשלה החדשה". אמנם אחד מחברי ממשלה זו, בכור שטרית, היה שר המיעוטים, אך לא היה מדובר על נשים כקבוצת מיעוט נבדלת, אלא על המיעוט הערבי במדינה. גם בשנים הבאות משרד כזה לא קם. מאז עברו יותר מ-70 שנה. חוקה אין, הכנסת חוקקה את "חוק שווי זכויות האשה" (1951), והפער בין ההכרזה "בלי הבדל מין" למציאות חייהן של נשים בישראל הלך וגדל. שיעור הנשים בכנסת, ובוודאי בממשלה, אינו הולם את חלקן היחסי של נשים באוכלוסייה. ממשלת ישראל ה-35 צפויה להיות הגדולה בתולדות המדינה מבחינת מספר שריה ומכחינת המשרדים שעליהם יופקדו, שפוצלו או הומצאו כדי לאייש עוד כיסא ומנגנון מיניסטריאלי. ריבוי זה מבליט את היעדרו של גוף שירכו ויפקח על עניינים כאלה בדיק. השכר עות האחרונים מחדדים את הכאוס בנוגע לענייני הבית והמשפחה במדינה: הפעוטות שנופלים בין הכיסאות בגני הילדים והעלליה בגילויי האלימות במשפחה הן רק שתי דוגמאות. גם אלה מלמדות שהסוגיות שהעלו נשים ב-1949 עודן בוערות. לא מן הנמנע שהצעד תן להקים משרד לענייני בית ומשפחה היא אקטואלית. בנימין נתניהו ובני גנץ, אם כבר להמציא תיקים כדי להגדיל ממשלה, לא כל שכן למצוא תפקידים לנשים בה, מה דעתכם על הקמת משרד כזה?